ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

15 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 280 — Субота, 11 мај 1957

МИКИ И НАХОД РИЋА

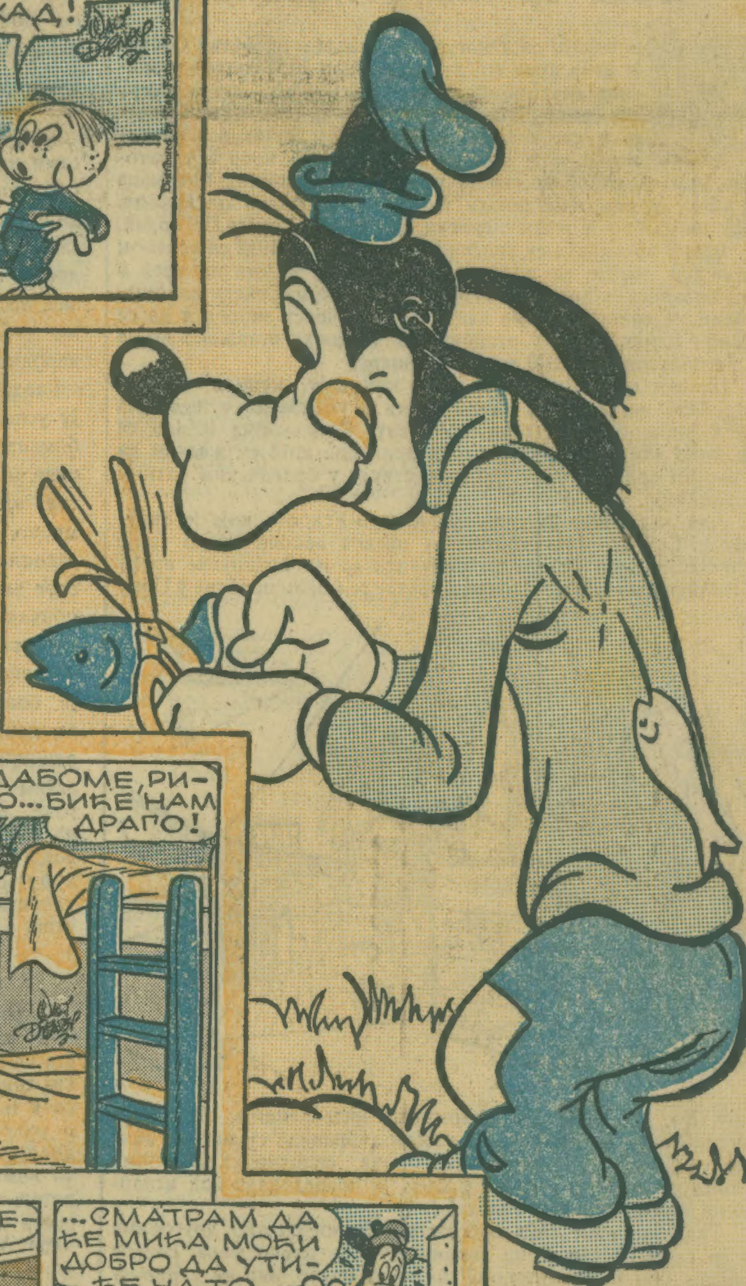

НАДОМ
МОНГОЛСКА ОЛИМПИЈАДА

Чак ни најјача киша не може да угаси весеље Надома — каже једна монголска изрека. А Надом је народни спортски празник Монголске Народне Републике.

Историја Надома води у далеку прошлост, у време када је то био „празник седам племена” — по броју племена која су чинила Северну Монголију. Надом је једна врста олимписких такмичења. Дословно, та реч значи „игре”, али под њом Монголи увек подразумевају „три мушке игре”: рвање, трке на коњима и гађање луком и стрелом. Некада се Надом одржавао сваке треће године, али од краја 19 века игре се приређују једном годишње

Борба дивова ...

Разнобојни куполасти и шиљати шатори разбацани су у долини окруженој бреговима. То је Бујанту-Уха, „олимписко село” у близини Улан-Батора. Зелено поље на коме ће се одржавати такмичење готово нема краја. На њему се тискају десетине хиљада гледалаца — Арата — који су се ту стекли из свих крајева Монголије. Међу њима су и старци, некад славни борци и победници, о чијим се подвизима и сад прича. Између младих јунака они бирају своје наследнике, свечано им пред окупљеним народом желе успех и предају им своја одела овенчана славом многих победа на ранијим играма.

Почиње парада рвача. Они се полако крећу кораком игре, лаганим замасима руку изводећи лет митолошке птице чији се лик среће у многим народним причама. Истовремено, гласник сваког појединог такмичара хвали свог јунака, објављује његово име и саопштава гледаоцима одакле је он родом.

Затим се борци разбијају на парове. У току неколико дана — од јутра до вечера — трају рвачке борбе. Са сваком борбом смањује се број такмичара: побеђени отпадају. А побеђеним се сматра онај који је бачен на земљу или ју је додирнуо коленом ...

... Шеста тура. Остали су само најјачи. Сада већ сваком победнику у наредним борбама дају почасне називе сокола, слона, лава, дива, свенародног дива, непобедивог дива и, најзад, апсолутни победник у рвању добија титулу Великог свенародног непобедивог дива.

Гледаоци бурно доживљавају успехе и поразе својих љубимаца. На „трибинама” и на ливади кључају спортске страсти, али борбе ипак протичу мирно, онако како прописују закони сваког правог спортског такмичења. Ево једног од обичаја који симболизује дух спортског другарства међу учесницима Надома. Рвач који је однео победу приближава се, изводећи игру орлова, старешини Надома, клања му се, а затим пропушта испод своје руке, чији покрети потсећају на махање крилом, свог побеђеног ривала. То значи да су међу „противницима” поново успостављени мир и другарство.

Брзи као ветар

Дирљива је љубав монголског народа према ватреном степском коњу. Готово у свакој њиховој песми — било да се у њој пева о родној степи, о радости виђења с вољеном девојком или о тузи растанка — помиње се и коњ. Брз као ветар, монголски коњ ниског раста нераздвојан је друг сточара Арата и на раду, и при лову, и код одмора. Један кинески историчар из ХШ века рекао је за Монголе: „Они се рађају и расту у седлу”. А ево шта каже народна легенда о постанку омиљеног националног инструмента Монгола — виолине Моринхур.

„Имао је један Арат дивног ата — Царског Вранца. Кад је коњ угинуо, одлучио је господар да њему у спомен начини виолину. Дршку инструмента украсио је главом Царског Вранца коју је изрезао из сандаловог дрвета. Затим је нежну кожу свог коња навукао преко трупа виолине, да би она, као жива, осетила сваки покрет гудала. Две струне виолине биле су начињене од длака из репа. Отада Моринхур доноси радост и утеху људима ...”

Сви Монголи, деца, мушкарци и жене — сви изванредно јашу. Али, на Надому не учествују одрасли. Јахачи на „олимписким” тркама су дечаци и девојчице. Они облаче нарочите костиме и капе украшене симболичним знацима. Лепршави лептир значи да је коњаник лак као лептир и да никад силом не гони свога ата; птица у лету — коњ је брз као птица; руком извезен украс — успех и срећу у трци.

Пре почетка игре пева се стара похвална песма. У трци учествује око 2.000 коња. Тридесет километара — утврђену стазу Надома — бољи коњи прелазе за 40 до 50 минута. Завршило се последње утркивање, забрујао је припев из песме о Царском Вранцу. Победниковог коња три пута проводе испред гледалаца, а затим и коња и јахача поливају кумисом.

Ко ће бити Мерген?

Трећа „мушка игра” је гађање стрелом. Стрелци се распоређују у групе од по 12 људи. Сваки стрелац има право да гађа 20 пута; толико је стрела и у његовом тоболцу. Мета је удаљена 76 метара. То је, уствари, једна табла са 250 кожних прстенова чији пречници износе по пет сантиметара. Из двадесет гађања, најбољи стрелци постижу 19 или свих 20 погодака. Победници, они који заузму прво и друго место, добијају звање Мергена — Погађача стрелом. Ово звање води своје порекло још из 12 века.

О Мергенима се причају легенде по читавој Монголији. Једна од њих прича о одважном јунаку Гунану, сину сиромашног пастира.

„... Пред зору стиже Гунан у земљу великог кана и угледа мноштво јурти и сву силу народа.

— Какав је то празник? Чему толико људи? — запита Гунан.

Одговорише му:

— Велик је празник. Данас се такмиче у стрељању два јунака — Шамдагај и Урту. Ко победи, томе ће кан дати своју кћер за жену.

Пришао Гунан кановој јурти, ушао унутра кану.

— Шта хоћеш? — љутито запита кан. — Зашто нарушаваш мој мир?

— Хоћу да се такмичим с твојим јунацима, — одговори Гунан.

Зачудио се кан:

— Такмичи се!

У подне је почело такмичење. У храстов пањ заболи су гвоздену иглу, одјахали на месец дана јахања од пања и почели да гађају.

Шамдагај је први. Два дана је затезао лук, а у зору трећег дана полете стрела. Само један палац недостајао је до циља; стрела је пала испред самог пања. Цикнуо Шамдагај од муке, о колено је сломио лук.

Тада је иступио Гунан с луком свога оца. Три дана је затезао тетиву. Четвртог дана у зору полетела је стрела. Право у иглене уши пала је Гунанова стрела ...”

Игра мудраца

Док се на зеленом пољу одвијају последње борбе, да завиримо мало у један од живописних шатора подигнутих наоколо. Под шатором су шахисти. Данас Монголи играју шах какав се игра свуда у свету. Међутим, некад су га играли по својим, посебним правилима. Чак и данас се могу наћи старци и старице који прекраћују дуго време и досаду играјући шах на старински начин.

У зависности од животних услова, разни народи различито називају поједине фигуре. Тако се, например, у Индији топови називају слоновима, а код Монгола камилама. Монголи немају назив „пешак”, јер стара монголска војска није знала за пешаке. Они пешаке називају „малишанима”, а израђују их у облику коза или оваца.

Монголи знају за шах већ много векова и „мудра игра” нашла је широк одраз у народном епосу.

„У давна, давна времена живео је један старац, — прича једна монголска легенда. — Једном је он играо шаха са својим другом из детињства. Обојица су били сјајни играчи, али овог пута превазишли су сами себе: играли су боље но икад раније.

Нису знали старци да је у књизи живота истекао број њихових дана и да је господар пакла послао свог гласоношу да узме њихове душе.

Гласоноша је и сам био страстан шахиста; почео је да посматра њихову игру.

— Било би штета прекинути овакву дивну игру. Гледаћу је до краја, — одлучи дух. Заборавио је на заповест свога господара.

Игра се завршила, а старци су остали живи: док је гласник господара пакла посматрао игру, прошао је час њихове смрти и он више није могао да загосподари њиховим душама. Можда срећни старци живе још и данас, јер књига с њиховим именима давно је стављена у архиву судије пакла”.

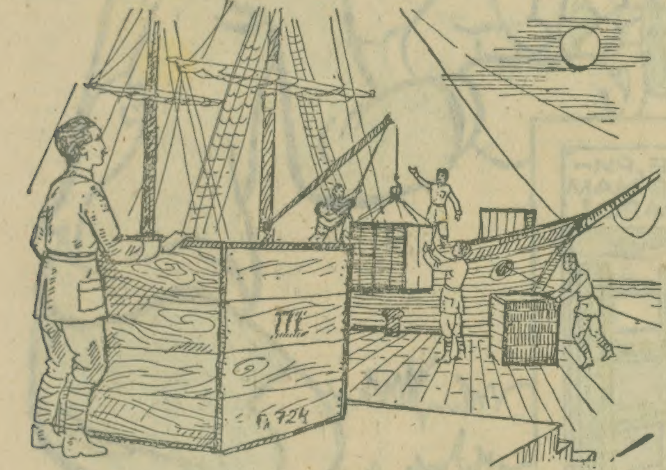
Ипак су им доскочили

У историји светског ратног ваздухопловства Србија је дала прву жртву. То је било 1913 године у операцијама против Турака на Скадру, кад је погинуо пилот Михаило Петровић. Пре тога, Србија је у своје формације унела и ваздушно наоружање, које је тада било потпуно ново и у ратовима још неиспробано, па је упутила шест војних питомаца на обуку у пилотску школу у Етампу, недалеко од Париза. Међу њима био је и артилериски наредник Михаило Петровић.

Баш у време кад су српски војни питомци, 1912 са успехом положили испите за пилоте, кроз свет је одјекнула вест о рату балканских држава с турском царевином. Српски питомци добили су налог од своје владе да купе шест авиона и да се с њима одмах врате у отаџбину. У ту сврху стављено им је на располагање 500.000 златних динара.

Пилоти су одмах образовали комисију, купили авионе, испробали их, а потом демонтирали и упаковали у шест великих једнообразних сандука. Међу Французима нашло се неколико увежбаних летача и механичара који су желели да са својим српским друговима учествују у балканским ратним операцијама.

Али, наступиле су тешкоће. Аустро-Угарска, која је окруживала Србију, није допуштала превоз авиона преко своје територије. Зато су пилоти одлучили да из Француске пређу у Италију и путују до Барија, а одатле се морем пребаце у Црну

Гору. Но, дошло је до дипломатске интервенције. На захтев Аустро-Угарске, италијанске власти забраниле су пренос авиона у Србију. Истоварени из брода, сандуци са авионима данима су лежали у луци. Србија је посредовала код италијанске владе, али без успеха

Тада је пилот Михаило Петровић предложио друговима да се сами постарају да авионе пребаце преко мора. Његов предлог био је прихваћен, У пуној тајности, они су у Барију израдили шест сандука који су били истоветни са онима у којима су се налазили демонтирани авиони. Те празне сандуке пилоти су једне ноћи довукли у луку, а сандуке са авионима утоварили у један шверцерски брод, који је имао да их превезе до Солуна за суму од 36.000 лира.

Са својим авионима пилоти су се ноћу отиснули од италијанске обале. Њихов одлазак нико није приметио. Тек после неколико дана лучке власти констатовале су да су изигране, али путницима с драгоценим ратним товаром није се више могло стати на пут.

Пилоти су са авионима стигли у Солун, који је био ослобођен од Турака. Пошто су, на почетку 1913 године, још вођене операције око опседнутог Скадра, то је у саставу српског корпуса који је био упућен упомоћ Црногорцима била и авијација. Међу пилотима налазио се и први у рангу из групе првих српских пилота, наредник Михаило Петровић.

Први туристи на Златибору

Златибор је једна од наших најлепших ваздушних бања, а први излетници појавили су се на овој планини пре неких 70 година. То нису били туристи у данашњем смислу. Градски човек осамдесетих година прошлог века осећао је потребу да се одмори не месец дана, него да са својом породицом проведе цело лето у планинској свежини. Ти туристи били су углавном ужички трговци, јер су једино они могли да се толико времена одвоје од посла. Летовало се све до позне јесени, док не би почеле хладноћа и кише. Али, није се ишло само ради одмора, јер су ти „туристи“ обично били власници великог броја стада која су напасана на златиборској висоравни, где су их они надгледали и искоришћавали.

Превозна средства у то време била су примитивна. Путовало се воловским колима која су била натоварена брдима разноврсне хране, живим пилићима и постељином. Жене и деца седели су на колима, на стварима, а од Ужица до Златибора путовало се тада цео дан, што се данас прелази за један сат.

Златибор је пун зелених таласастих површина, а некад је био јако шумовит и пун разне дивљачи. За време кнеза Милоша почело је уништавање шума, када су крчене ради насељавања, а и ради добијања катрана. Главно место за летовање на Златибору, које се сада зове Партизанске Воде, добило је прву чесму 1893 године. Та чесма и данас постоји.

Први ресторан подигнут је пре 60 година, као и више колиба за смештај посетилаца. Године 1910 подигнут је један хотел и једна вила, а друм од Ужица до Партизанских Вода изграђен је 1927 године, кад су појединци подигли и више вила.

У току Другог светског рата Златибор је претрпео велику штету, јер су разорене многе зграде. На Златибору се налази и зграда из које је Врховни штаб Народноослободилачке војске 1941 године руководио борбом приликом преласка партизанских јединица из Србије у Санџак, после прве непријатељске офанзиве. Године 1947 на Златибору је уређено и велико вештачко језеро које посетиоцима служи за купање.

БЛАГО НА ДНУ МОРА

Међу досад најтеже, са успехом обављене, потхвате спасавања потонулог блага свакако спада вађење готово целог товара златних полуга са брода „Лаурентик“, који је 1917 године наишао на мину и потонуо у узбурканим водама Ирске, на око 40 метара дубине. Товар је припадао британској државној благајни, па је вађење предузела енглеска морнарица. Пошто је морало да се на више места буши корито брода, као и многе челичне преграде, извршено је преко пет хиљада роњења у периоду од седам година, све док на површину није изнет драгоцени товар, чија је вредност процењена на преко седам и по милијарди динара.

✡ Кад је капетан Џемс Кук опловио Антарктик, 1772—1774 године, нико није знао да постоји антарктички континент.

✡ Руска експедиција од 1819—1821, коју је предводио Белингсхаусен, открила је Острва Петра I и Александра I.

✡ Антарктички континент први је открио Американац Натан Браун Палмер, кад је стигао до полуострва које данас носи његово име.

✡ Енглески истраживач Џемс Ведел упловио је 1823 године у море које данас носи његово име. Енглески истраживачи Џон Бискоу, Питер Кемп и Џон Балени учинили су значајна открића 1830 године.

✡ Постојање антарктичког континента први је објавио Чарлс Вилкис, који је водио прву експедицију америчке морнарице. Он је 1840 године скицирао обалу овог континента у дужини од преко 2.000 километара. Исте године Димон д' Ирвил открио је Аделијину Земљу.

✡ Росову ледену баријеру открио је Џемс Кларк Рос 1841—1842 године. Рос је пловио на југ даље него ико пре њега и достигао тачку која се налазила на 78 степени и 10 минута јужне ширине.

✡ Прва експедиција која је презимила на Антарктику била је енглеска. То је било 1899—1900 године, а предводио ју је Енглез Борчгревинк. У исто време она је допрла и најдаље на југ: до на 78° 50'.

✡ На својој првој експедицији, Роберт Скот је открио Земљу Краља Едварда VII и допро до тачке 82° 17'. Његов сународник Енглез Шеклтон достигао је 88° 23', а други чланови његове експедиције допрли су до јужног магнетског пола.

✡ Први су стигли на Јужни Пол Роалд Амундзен и његова норвешка експедиција. То је било 1911 године. Свега 34 дана доцније то је учинио и Роберт Скот. Али, Скот је са свим својим друговима настрадао приликом повратка.

✡ Луитполдову Обалу открио је Немац Филхнер, 1912 године. Исте и следеће године Аустралијанац Маусон створио је базе на Аделијиној Земљи и на Земљи Краљице Мери, која се налази преко 2.000 километара западније. Он је прешао велика пространства на санкама са псећом запрегом и дао скицу крајева кроз које је прошао.

✡ Авион је први пут употребљен за истраживање Антарктика 1928 године. Те године Хјуберт Вилкинс летео је дуж Палмеровог Полуострва, а 1929 године створена је чувена антарктичка база Ричарда Берда. Берд је 29 новембра 1929 године прелетео Јужни Пол. Исте и следеће године Аустралијанац Маусон и Норвежанин Ризер Ларсен вршили су истраживања из ваздуха над Антарктиком.

✡ Друга експедиција адмирала Берда, 1934—1935 године, испитала је велика пространства: око 450.000 квадратних миља. Берд је потпуно сам презимио у једној истуреној станици.

✡ Прелетање антарктичког континента без спуштања, од Палмеровог Полуострва до Мале Америке, извршио је 1935 године Линколн Елсворт. Годину дана доцније Берд је извршио скицирање обале између Росовог Мора и Палмеровог Полуострва.

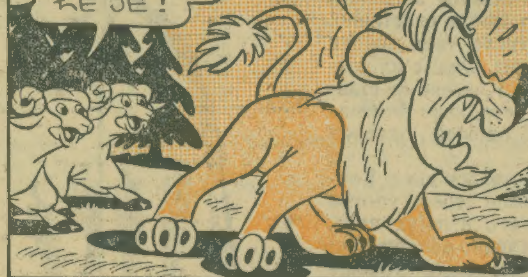
✡ Највећа дотад организована поларна експедиција извршена је 1946—1947 године. То је била чувена експедиција америчке морнарице позната као „Операција Хајџамп". У експедицији је учествовало 13 бродова са 4.000 људи. Авиони су извршили 64 лета и фотографисали обале Антарктика. У то време Американац Фин Рон утврдио је да између Веделовог и Росовог Мора не постоји морски теснац и да је, према томе, антарктички континент једна целина. Том приликом направио је око 14.000 фотографија из ваздуха.

✡ База коју су Французи успоставили у Порт Мартину, на Аделијиној Земљи, изгорела је 1952 године, али је седам људи и даље остало да би наставило рад.

✡ Између 1950 и 1952 године британско-скандинавска антарктичка експедиција извршила је опсежна истраживања. Од 1947 године тамо раде и две аустралиске станице.

✡ Насеље најближе Јужном Полу је истраживачка станица организована у фебруару 1954 године. Она је добила име Маусон, по аустралиском истраживачу Дагласу Маусону.

WALT DISNEY'S
ПЛАШЉИВИ
ЛАВ
ЛАЛЕ

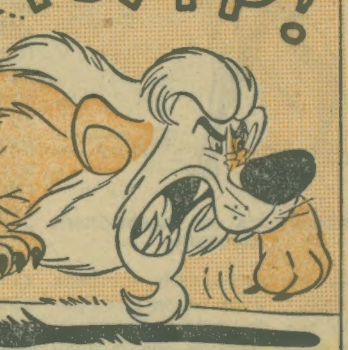

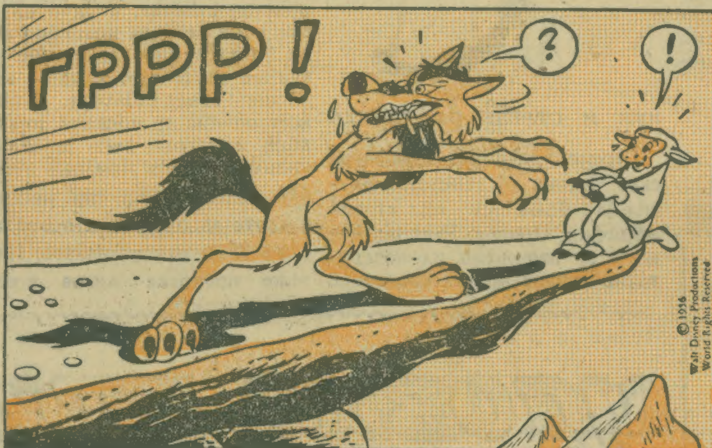

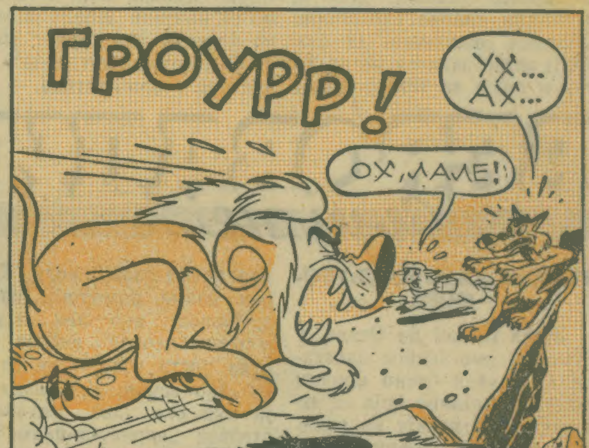

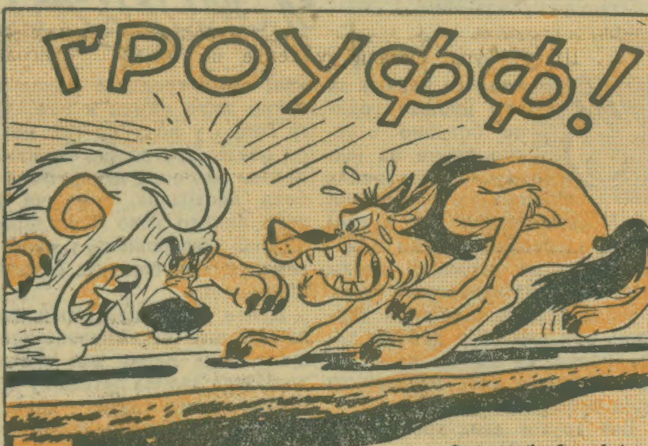

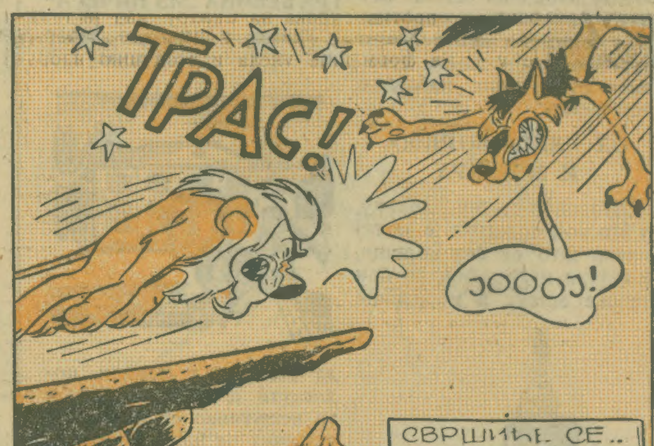

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Кроз Средњу Америку

Недавно је избио сукоб између Никарагве и Хондураса, двеју земаља Средње Америке, па ћемо се овде укратко осврнути на тај део света, тј. видети шта сачињава Средњу Америку, какав је тамо биљни и животињски свет, каква је клима, какав су природна богатства, какви људи тамо живе итд.

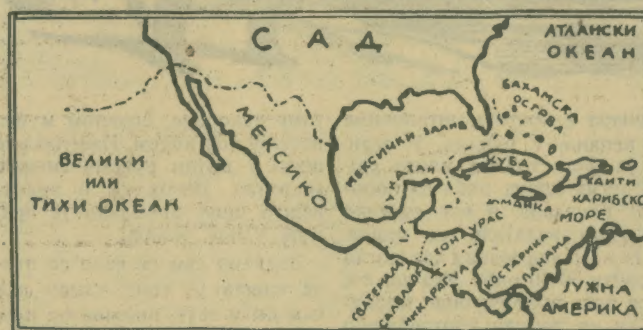
Средњу Америку сачињавају: континентални део, острва и полуострва. Равнице које се пружају поред обала овог континента постепено прелазе у планине, које се налазе у унутрашњости. Овде има доста вулкана, а 44 су живи, па због тога често долази до ерупција и земљотреса, што причињава знатне штете, али и користи, јер лава и пепео стварају плодно земљиште.

Континентални део Средње Америке је веома узан и он, као неки мост, спаја Северну и Јужну Америку. Дуг је 2000 километара, а протеже се од земљоуза Техуантепека до Панамског Земљоуза. На њему се налазе два полуострва: веће је Јукатан, које се пружа према Мексиканском Заливу, а мање Азуеро, према Тихом Океану.

Острва Средње Америке сачињавају: Велики Антили, Мали Антили и Бахамска Острва. Она се још називају „Западноиндиским Острвима". У Велике Антиле спадају, поред осталих, и острва: Куба, Хаити, Јамајка и друга, а Мале Антиле сачињавају мала острва, у којима највеће нема ни 2.000 квадратних километара. Острво Тринидад, које се налази у групи ових острва, чувено је по руднику асфалта. Бахамска Острва сачињавају групе многобројних острва, оствраца и гребена. Има око тридесетак већих острва, од којих је двадесетак насељено. Гребена има око 2400, а она су део корала. Обале су стрме и море је крај њих често дубоко 3.000 до 4.000 метара. Острва су богата шумом, рекама и потоцима, у којима просто ври од рибе, а по песковитим обалама шетају многобројне корњаче.

Клима

Клима Средње Америке је тропска и суптропска. На њу јако утичу Атлантски Океан, с Карипским Морем и Мексиканским Заливом, и Тихи Океан. Они проузрокују доста једнолику климу и влажне ветрове. Време је топло и влажно. Ветрови пасати носе влагу с мора на копно, а северни ветрови

дувају зими и познати су под именом хурикани, који бесне на обалама Карипског Мора.

Биљни и животињски свет

Захваљујући оваквој клими, у Средњој Америци се развио шаролик биљни и животињски свет. Ту има прашума, степа и савана, у којима расту разнолике биљке дивних боја и мириса.

Средња Америка је предео пун шароликих птица и других животиња. Ловци су готово уништили велике сисаре којих овде још има, а то су: пума, јагуар и јелен. Највећи је тапир, који је распрострањен до Мексика, док у топлијим пределима живе мајмуни урликавци, па дивље свиње, пасанци, мравоједи, опосуми (врста торбара), ракуни, једна врста фоке, неке врсте куница, много отровних и неотровних змија, а међу њима и позната звечарка, затим веома много разноликих инсеката. Поред осталих, домаће животиње су: кокошке, свиње и ћурке. Сточарство је јако развијено.

Републике Средње Америке

Континентални део Средње Америке подељен је на следеће мале републике: Гватемалу, Салвадор, Никарагву, Хондурас, Костарику и Панаму.

Гватемала је најнапреднија држава Средње Америке. У њој постоје велике плантаже кафе и кинина.

Салвадор се налази уз обалу Тихог Океана. Ово је најгушће насељена република Средње Америке. Главни производ је кафа.

Никарагва се шири преко целог копненог дела: од мора до мора. Поред тропског биља, она је богата и златом.

Хондурас се дели на Републику Хондурас и Британски Хондурас. Британски Хондурас основали су британски досељеници 1662 године. То је предео густих тропских шума. Република Хондурас оскудева у саобраћајним везама.

Костарика је земља пуна јаких природних супротности. Онај део земље који се налази према Карипском Мору нагло се диже из равница у висоравни, које су високе и до 3.800 метара.

Панама је названа „земљом тропских болести". Ту пада много кише, услед чега су настали велики мочварни предели. Биљни свет је веома бујан. Панама има највећу корист од Панамског Канала.

На острвима Западне Индије постоје три самосталне републике: Куба, Хаити и Доминиканска Република. Остала острва углавном припадају: Енглеској, Америци, Холандији и Француској.

Становништво

Становништво Средње Америке највећим делом је измешано. Чисти Индијанци живе само у неким крајевима, а због климе и тропских болести има веома мало крајева где живе чисти белци. Становништво је највише измешано у Панами. У шест континенталних држава живи око 10 милиона становника, а на острвима око 15 и по милиона.

Привреда

У целој Средњој Америци гаје се банане и друго тропско воће на плантажама, и то у пределима око приморја. По нижим странама планина гаји се кафа, а на висинама кукуруз. Банане и кафа су главни извозни производ Средње Америке, а узгаја се много и такозвана манилска конопља. Свуда се гаји шећерна трска, какао, каучук и дуван. Много се извози тропско дрво махагонијум и балса. Индустрија није нарочито развијена, па се индустриски производи углавном увозе; највише из САД. Рудна богатства су велика, али се слабо искоришћују. Ту има гвожђа, бакра, олова, цинка, антимона, сребра, злата и нафте.

Стреле

Још из прастарих времена па све до данас задржало се ово оружје у људској употреби. Код културних народа, код којих је стрела одавно престала да служи као оружје, постоје друштва која се баве бацањем стрела као спортом, ради вежбања ока и одржавања телесне гипкости.

СТРЕЛАЦ СА СОЛОМОНСКИХ ОСТРВА

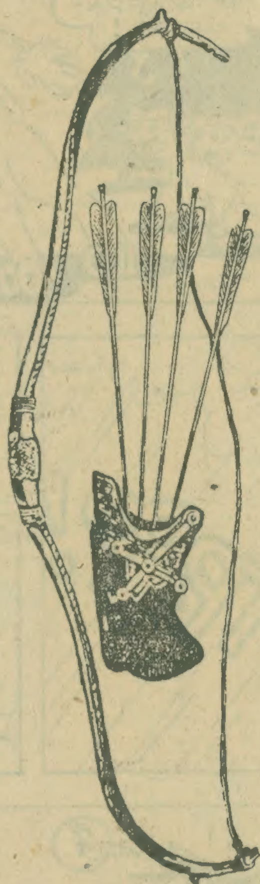
Као и свако оружје, и стрела је прошла кроз читав низ промена док се није усавршила. Код неких народа она је врло једноставног облика, док је код других знатно сложенија. У Африци, например, за лук узимају штап дугачак метар до метар и по, а за тетиву врпцу од животињске коже или лике. Дрво се суши крај ватре и често се мора мазати зејтином, да би остало јако и еластично.

Дужина стреле увек зависи од дужине лука. Она је на крају засечена, а у засеке се стављају птичја пера, како би се за време лета одржао одређен правац.

Патуљасти урођеници у Конгу за своје мале стреле употребљавају, уместо птичјих пера, суво лишће слично ловору. Они имају и веома мале добоше учвршћене за лук, помоћу којих се споразумевају.

Тетива се везује различито код разних народа. Исто тако је различито и држање прстију десне руке, а оно је веома важно за сигурно погађање. Например Канури, једно велико племе које живи у пределима западно од Сахаре па све до Камеруна, узимају стрелу између средњег прста и кажипрста, док уједно и остали прсти затежу тетиву, што омогућује даљи добачај и већу пробојну снагу.

Да би тетиву могли што јаче да затегну, припадници неких афричких племена стављају на палац десне руке дебео прстен начињен од коже или метала. Преко зглавка леве руке обично се навлачи дебела наруквица од коже или тврдог дрвета, да би се рука заштитила од повратног удараца тетиве.

ЛУК И СТРЕЛЕ СА ТИБЕТА

Стреле урођеника Соломонских Острва, Меланезије и Бразилије боље су од стрела афричких Црнаца. Њихови лукори су начињени од невероватно тврдог дрвета извађеног из средине стабла, а дугачки су и по три метра. Колико је ту потребно труда и стрпљења док се из читавог стабла не добије само танак прут, није потребно ни говорити. Али зато ови народи важе као најбољи стрелци.

Лук Ескима израђен је од животињских жила и рибљих костију, које се брижљиво обмотавају и преплићу док се не добије једна целина.

Од свих лукова најсавршенији је лук који се употребљава на Тибету. Он је рефлексан, како би се то стручно рекло, што значи да се одмах по повлачењу тетиве извија у супротном правцу, чиме се постиже огромна снага избацивања. Мисли се да су стреле за време Хомера биле сличне овима. Просиоци у Одисејевом дому нису могли да затегну његов лук иако су га крај ватре мазали уљем. Само је преобучени Одисеј, који се после дугог лутања беше вратио кући, могао да га затегне јер га је добро познавао.

У књизи коју је оставио грчки војсковођа Ксенофон пише да су неки брдски становници бацали на Грке огромне стреле из великих лукова, које нису затезали рукама, већ ногама. Овакви лукови су и данас у употреби код неких индијанских племена у Бразилији. Стрелац приликом избацивања стреле лежи на леђима и затеже тетиву обема рукама, док лук држи ногама. Стреле из ових лукова личе на мала копља и врх им је обично премазан отровом.

ЛУК ИЗ ЗАПАДНЕ АФРИКЕ

Најдужа аутобуска линија

Недавно је из Лондона, као почетне станице, кренуо аутобус коме ће бити потребно пуних пет седмица да стигне до крајње тачке свог пута — индиског града Лахоре. Стаза коју он има да превали до Лахоре и натраг дуга је 32.000 километара. Из Лондона аутобус полази свака три месеца, а карта за одлазак и повратак стаје 85 фунти стерлинга. Најтеже препреке његов возач имаће да савлада кроз Иран и делимично кроз Пакистан, због лошег стања друмова. На два места кола ће морати да прегазе реку, а неколико десетина километара имаће да пређу преко потпуно беспутних предела.

И поред тога што ће ово путовање бити дуго и напорно, аутобус је из Лондона кренуо пун путника.

Шест хиљада степеника

Најдуже степенице на свету биле су саграђене у Кини пре отприлике 2.000 година. Шест хиљада степеника водило је на врх будистичког светог брда Тајшана. Данас од џиновског степеништа постоје само остаци.

ЖЕНЕ-КАМЕЛЕОНИ

Једна иста женска хаљина мењаће боју по жељи, — тако бар пишу неки амерички листови. Изгледа да је један холивудски кројач пронашао тканину која се продаје у неутралној боји, заједно с пет туба боје и неким специјалним средством за прање. Кад се жени досади да носи хаљину у неутралној боји, има само да је опере приложеним детергентом; за пет минута хаљина ће бити потпуно бела. Тада се жељена боја раствори у води, у тај раствор потопи се хаљина и тамо се држи неко време. Кад се осуши, биће то потпуно „нова" хаљина.

ПРЕЛАЗИ ПРЕКО УЛИЦА У СТАРОМ РИМУ

Сто година пре наше ере постојали су на улицама Рима обележени прелази за пешаке. То су, уствари, била камена испупчења на коловозу, а служила су за прелаз преко улице за време и после јаких киша. Да није било њих, пешаци би морали до колена да гацају по блату и блатњавој води.

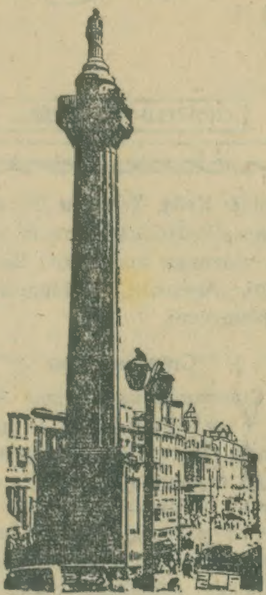
ВЕРОВАЛИ или не...

ПРОФЕСИОНАЛНА ЉУБОМОРА

Жана Боном из Отаве, у Канади, има једног папагаја који увек бесно крилом залупи вратанца која се аутоматски отварају на великом зидном часовнику приликом избијања часова. Бес папагаја изазива кукавица која се појави на отвореним вратима да би својим кукањем пропратила избијање часовника.

ОД ПЛАТА ВОЈНИКА И МОРНАРА

Нелсонов стуб у Даблину, у Ирској, подигнут је на тај начин што су сви војници, морнари и подофицири британске војске и морнарице

приложили по своју једнодневну плату.

ДРВО ЗА СВЕ

У Бразилији се гаји „карнауба-палма", дрво чији се сваки део може корисно употребити. Њено лишће превучено је танким слојем воска, који се скида и продаје. Од лишћа се још добијају влакна од којих се плету мреже, корпе, ужад и шешири. Плод је веома сладак и укусан. Из петељки цвета добија се пријатан сок, од кога се врењем добија пиће слично пиву. Срж грана садржи знатне количине скроба. Семе палме употребљава се као храна за свиње, а пржено као замена за кафу. Од стабла се добија добар грађевински материјал, погодан нарочито за пристаништа, јер је отпоран према сланој води. Корен палме домороци употребљавају као лек, а из његовог пепела добија се нека врста соли, која служи као зачин. У Бразилији има око два милиона стабала „карнауба-палме".

ГРАЂЕВИНА „ИЗ НИЧЕГА"

Зграда у којој се данас налази уметнички музеј гра

да Торонта, у Канади, подигнута је 1817 године, и то искључиво од опека начињених од иловаче која је добијена копањем темеља за ту грађевину.

ЕПИТАФ ЈЕДНОГ РЕУМАТИЧАРА

На гробљу у Итаци, у америчкој савезној држави Њујорку, налази се један надгробни споменик на коме је уклесан следећи епитаф: „Док сам био жив увек ме је болело колено, па сам морао брижљиво да га негујем јер ми је било потребно. Али сад ми ни ноге ни колена више нису потребни".

ЋЕЛАВИ МУЧЕНИЦИ

Свештеници индиске секте Јаин не смеју имати косу, а забрањено им је да шишају и брију главе. Сваку влас с главе они морају

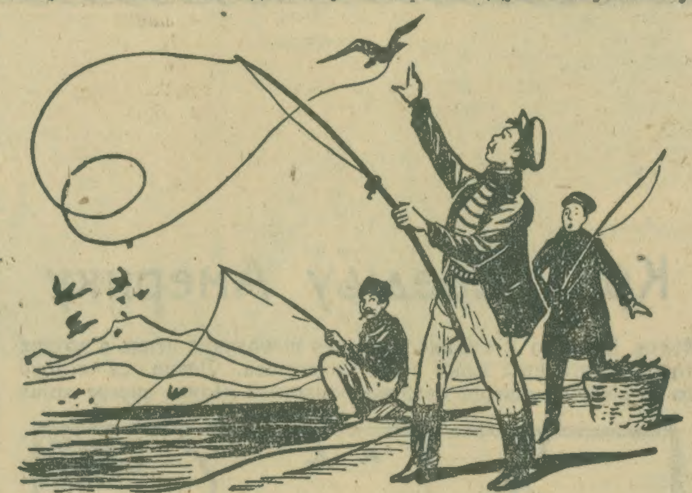

да ишчупају, и то сопственим рукама.

Уловио птицу у морској дубини

Збило се некако да сам прошле године боравио извесно време на једном од арктичких острва. Пошавши из Москве, понео сам и свој чекрк за пецање. Нисам намеравао да на варалицу ловим моржеве и туљане, како су ме у шали задиркивали моји другови, али сам се у дубини душе надао да ме ни на далеком Арктику неће изневерити моја риболовачка срећа.

Већ другог дана кренуо сам на пецање. На малом дрвеном доку затекао сам десетину

морнара с кратким штаповима за пецање у рукама. У заливу је било толико много сајки, дугих црних риба из породице бакалара, и оне су тако похлепно налетале на мамце да се за један једини час могло уловити 30-40 риба. Уза све то, нису биле пробирачице: морнари су их ловили употребивши као мамац комадиће већ уловљених риба, хватали су их на црвену крпицу, па чак и на комадиће обичног папира.

Подесио сам свој чекрк и бацио удицу на 15 до 20 метара од обале. Бацио сам још једном, па трећи, четврти ... десети пут — али све узалуд. Морнари су се пригушено кикотали. Моји вештачки мамци и варалице сасвим су ме осрамотили. Замолио сам једног од морнара да ми уступи једну рибу, а затим сам за један крај своје трокраке удице закачио живи мамац и пажљиво га бацио у воду на три метра од обале. Пустио сам да мамац потоне око пола метра. Вода је била прозрачна, тако да се лепо видело како моја заробљеница, нашавши се у свом елементу, покушава да се ослободи удице.

Дувао је лак поветарац, који нимало није узнемиравао површину воде равну као огледало. Изнад залива летеле су безбројне птице каире, крилати становници Севера. Каире одлично роне, а хране се углавном рибом. Дуго сам уживао у томе како оне, брзином муње, нестају под водом. Изненада је штап у мојим рукама снажно задрхтао. Нагох се и видех: нешто црно промакло је крај моје удице. Каира!

Зачудио сам се како се птица нашла уз саму удицу кад нам се, у лету, ниједна од њих није приближила на мање од 100 метара. По свој прилици, читаво то растојање превалила је под водом. Јасно сам видео како оштро заокреће, служећи се крилима као веслима, и налеће на моју сајку. Нагло сам повукао штап навише и закачио удицом птицу за крило. После кратке борбе, извукао сам је из воде неповређену, јер се удица била закачила за перје.

Зачас су се око мене сјатили сви остали пецачи, да би што боље видели мој необични трофеј. Пажљиво сам извадио удицу из крила, помиловао ову заиста лепу птицу, а затим је пустио. Она је одлетела на неких 200 метара, придружила се својим „другарицама", очистила перје и одмах затим поново заронила.

*

Тако је московски спортски риболовац Подвални на свом првом арктичком риболову уместо рибе уловио — птицу.

ТЕЛЕГРАМ ДУГ 400 МЕТАРА

Најдужи телеграм који је икад послат једној особи била је честитка коју је народ Бирмингема, у Алабами, упутио покојном претседнику Рузвелту за његов рођендан, 30 јануара 1934. Телеграм је садржавао 41.000 имена и био је дугачак 400 метара. Утрошено је пуних 19 часова да се пренесе најмодернијим аутоматским инструментима, а за њега је наплаћено око 250.000 динара.

НА ЖИЦИ ИЗНАД ПРОВАЛИЈЕ

Једну од најсмелијих претстава на жици, колико се зна, извео је 1948 године Немац Сигвард Бах. Он је прешао у оба правца преко жице дуге 150 метара разапете између два врха на Алпима, у близини Оберамергау, лебдећи изнад провалије дубоке преко 2.700 метара.

ПРАВО ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

Инч је дуг око 2 и по сантиметра, а помоћу једног новог микроскопа могу се открити и тачно измерити све грешке и неравнине на углачаној површини која није већа од једног милионитог дела инча! За осветљавање предмета који се посматра употребљава се зелена светлост.

ОД СВЕГА ПОМАЛО

- Пакистан и Индија дали су у току прошле године 97 отсто од целокупне производње јуте на свету.
- Вентили за воду од пластичне материје бољи су од обичних, јер не рђају и отпорни су према хемикалијама.
- Око 2,600.000 тона кафе добијено је у 1955-1956 години. То је досад највећа производња кафе.
- Аљаска је права земља рибара. Од укупног броја становника — а њих има 126.643 — на рибаре отпада око 14.000.
- Индонезија се по природним богатствима налази на трећем месту у свету, одмах после Совјетског Савеза и Сједињених Америчких Држава.
- Љуска јајета је најтврђа у почетку. Уколико се приближава време кад ће пиле да се излеже, љуска постаје све мекша.
- Соја је већ сада главна храна великог броја људи у Америци. Они је више употребљавају него сланину и бутер.

ПУТОВАЊА СВЕТОЗАРА ЗОРИЋА

Светозар Зорић није био, додуше, први Србин који је боравио у Египту, видео пирамиде и реку Нил. Две стотина година пре њега обрео се тамо Јеротеј Рачанин, један од оних који стоје на почетку српске књижевности 18 века. О свом ходочашћу у Палестину он је оставио кратак рукопис, пун наивности и лаковерности. У Египту је видео пирамиде и за њих забележио да су „хамбари Јосифови“, а за реку Нил да истиче у рају. После њега, за тих двеста година, доста се наших људи нашло у Египту, нарочито у његовим средоземним лукама, као трговци и поморци, који су ту живели дуже или краће време. Међутим, Светозар Зорић био је страстан путник, који се није задовољио само тиме да види пирамиде, него је продро дубоко у унутрашњост Египта.

„Где Србин још није био“

Зорића је у Египту заносио дах минулих векова, па је посетио све древне споменике који су му се нашли на путу, од Хеопсове пирамиде до чувеног храма који је саградио Рамзес П у близини данашњег насеља Бет-ел-Вали, посветивши га богу сунца и вечном сећању на своја победоносна војевања против Етиопљана и Феничана. Зорић је посетио и друге Рамзесове храмове, подигнуте на границама старог Египта, и то као сасвим модеран путник — с фотографским апаратом и бележницом, у коју је уносио своја запажања, податке и мисли. Али, њега нису занимале само египатске старине, него исто тако и земља и народ, природне појаве и живот у пустињи, кроз коју је путовао неколико недеља.

Светозар Зорић, нећак Светозара Милетића, био је Београђанин, финансиски стручњак, и много је путовао. За њега се говорило „да је био тамо где Срби још нису били“. Своја путовања описао је опширно и занимљиво у низу чланака који су објављивани у „Српском књижевном гласнику“ и у „Бранковом колу“. Његови путописи радо су читани, нарочито онај из Египта и Судана, у коме је својим читаоцима приказао њима дотада сасвим непознате земље и народе.

Правац Зорићевог пута био је од Каира до Асуана, затим кроз Нубиску Пустињу и долином реке Нила до Картума у Судану. Из Каира је пошао железницом до Асуана, половином априла 1905 године. Тада железница и није радила даље од Асуана, а Зорићу је била намера да стигне што даље на југ, докле му прилике и његове снаге допусте. У Асуану је напустио своје сапутнике-туристе, који су се дивили његовој смелости и његовој, за њих несхватљивој жељи, да само с неколицином непоузданих камилара пређе опасну пустињу. Тада су били несигурни путеви и у доњем Египту, а за области јужније од Асуана говорило се да су пуне разбојника и пљачкашких одреда пустињских Бедуина.

У Асуану Зорић се снабдео храном и оделом и најмио камиларе. „Мој је план био врло прост, — пише он — путовати с врло мало камила и пртљага, сиромашки, тако сиромашки да никоме ни на памет не падне да ме на путу узнемирује и нападне“. Знајући да је за путовање кроз пустињу неопходна вода или неки освежујући напитак, Зорић је одабрао поморанџе као најпогодније и најлакше за пренос. „С оделом је, каже, ишло много лакше; познато је да се при великој сунчаној припеци не сме употребити тамно одело, јер ако сунчани зраци пробију одело, лако се добије љуштење коже, скопчано с јаким боловима, могу се и ране да отворе. Унапред сам био спремио једно подебље одело. За главу сламни шешир, с обвојем од танког платна, који је покривао и један део леђа и рамена“.

Трагови великог бојишта

Јашући високо на камилиној грбачи, у пратњи четворице камилара, Зорић је напустио Асуан и пошао на свој велики пут кроз Нубиску Пустињу. Испрва су у долини Нила наилазили на понеко убого село египатских фелаха, питомих и скромних земљорадника, али „највише потлаченог народа у Египту“. Мали караван задржао се у једном селу на ивици пустиње. То је „дуар“, како феласи зову своја насеља, ниске колибе од наслаганог камења, с неколико већих и мањих отвора. Од намештаја, у тим колибама није било готово ништа, јер бедни феласи и немају ништа свога; они су робови својих богатих господара и туђинаца који владају земљом, а изложени су и нападима пустињских Бедуина, који им отимају и оно мало што им преостане од жетве.

Већ у околини Асуана Зорић је наишао на трагове великог бојишта које је још живо потсећало на устанак што га је уназад десетак година подигао у Горњем Египту и Судану арапски вођа Мухамед Ахмед, познат под именом Махди — пророк. „Тврђаве, саграђене с нешто камена, али углавном од нилског блата, дизале су се врло високо на стеновитим чукама. Испревртани и поразбијани грдно велики котлови за воду, лежали су разбацани по тврђави; зидови, унакажени топовским пројектилима, страшне рушевине са свих страна, показивале су јасно какве су ужасне страхоте проживљавали они који су ове слабе тврђаве бранили“. Махди је ујединио пустињске и суданске Бедуине и створио од њих фанатичну војску, која је пуних петнаест година одолевала Енглезима и наносила им често поразе.

Кад је стигао у близину града Омдурмана, у Судану, на обали Белог Нила, Зорић је посетио и бојиште где је Махдијева пустињска војска пружила последњи очајнички отпор Енглезима. Било је то седам година пре Зорићевог доласка у ово место. Узалуд су Бедуини неколико пута за својим слабим оружјем јуришали на енглеска утврђења; сатирала их је артилериска ватра, а њихове пушке нису добацивале ни до енглеских опкопа. Скупљали су се и поново јуришали преко песка прекривеног људским, коњским и камиљим лешевима. Тога дана пало је тринаест хиљада бедуинских устаника, који су сами себе, као верни следбеници пророкови, прозвали „дервиши“. „Број рањених био је огроман, и они су, осакаћени и унакажени пузили по пустињи, тражећи скривен згодан кутак да у миру скапају, без помоћи, као рањене звери... Тешка и претешка судба једног остављеног и сиромашног народа који хоће најзад да одбрани светињу свог огњишта од најезде силних туђинаца“.

Зорићев караван све је више залазио у пустињску област. Иза њега је далеко остала асуанска брана и пустиња је већ свуда преовлађивала; спуштала се готово до самог корита Нила, притискујући његове обале. „Плодна земља износи често само неколико десетина метара, све је остало најнеплоднија пустиња, без паше и растиња“.

Пролазили су дани, а нису сретали Бедуине

Неколико дана караван је ишао уз Нил. На неким местима путници су га морали прећи, пребацујући се на повезаним мешинама. Оставили су иза себе Арапску Пустињу и полако улазили у Нубиску. Сунце је постајало све врелије, стене затвореније боје, а песак жући. „Нубиска пустиња је суровија, стеновитија и очајнијег изгледа од арапске и либиске. Мало помало ишчезавају гранитне стене и уступају место трошнијим пешчарима, најтрошнијем камењу чије распадање доноси највећу пустош и невољу“.

Караван је на свом путу већ сретао мање групе нубиских Бедуина који су лутали пустињом са својим камилама у потрази за храном. Још би се понегде могло приметити где из песка извирује каква кржљава палма, под чијим се усахлим и сурим лишћем склонило неколико Бедуина, којима је прегршт урми или пшенице била храна за цео дан. А тада је нестало и тих ретких палми и свуда се простирао само бескрајни песак.

Па и у том пешчаном мору Махдијеви устаници имали су своја утврђења. Зорић је наилазио на њихове рушевине, које су се распадале на сунчаној припеци. Покушавао је да иде пешке по песку, али он је био толико усијан да никад није могао да издржи дуже од неколико минута. Брзо би се поново попео на камилу. „Какво задовољство осетих када сам сео на њену високу грбачу, колика разлика у топлоти; чинило ми се тада да дишем у другом, пријатнијем поднебљу: под камилиним ногама била је врела афричка пустиња; на грбачи њеној, топли и свежи јулски дан у Средњој Европи“.

Тако су пролазили дани а да путници нису сретали ни мркожуте нубиске Бедуине. Зорић је једва чекао да наиђу на прву оазу, за коју су му његови пратиоци рекли да се налази у близини насеља Моргосо („у близини“ — понекад је код њих значило и читав дан хода). Он је себи замишљао оазу као неки цветни врт, где по зеленој трави пасу дугоруне овце и јагањци, а читава шума палми пружа дебелу хладовину. Будно и нестрпљиво гледао је свуда уоколо неће ли где приметити како се у пустињском песку зелени „афрички гај“.

Фатаморгане су се јављале све чешће

— Дођосмо у једну удољицу, — прича он — која је била налик на неко старо речно корито, засуто песком у току векова. Била понегде и нека палма са сурим, напрашеним, дугим реснатим лишћем. Мој вођа заустави своју камилу и сјаха, довикнувши ми радосно: „Ево оаза, сјашите и ви!“

Зорићу се учинило да се овај с њим шали, јер ту није било ни белога стада, ни зелене траве, него све исто онако као у пустињи. Кад је од изненађења дошао к себи и мало пажљивије погледао около, видео је да ипак није у пустињи. У близини су стајала два-три бунара и око њих нешто мало разривеног песка, као неке леје, по којима је расло некакво биље, пепељасто од песка који га је прашио. „Тек се после присетих да сам до сад прошао поред толиких оаза, а нисам их ни приметио; тражио сам немогуће, управо оно што сам читао и чуо по причању оних који никада нису ни видели пустињу, ни њене оазе!“

Караван се одмарао у сенкама убогих палми. Зорић је измерио температуру у хладу: износила је 46 Целзијевих степени. А кад је термометар примакао једној стени, жива се попела на 64 степена. Своју глад заситио је врло скромним оброком. И он је почео да живи као Бедуини.

Предвече се у даљини изненада указало неко кретање, необично у овој недогледној пустоши. Изгледало је као да се покреће стење и примиче оази. Долазило је све ближе. Тек кад се примакло надомак путника, Зорић је видео да је то стадо камила које слободно пасе по удољици. Био је то одиста необичан призор, који је одједном унео покрет и живот у ово опште мртвило. Камиле су брстиле ретку, оштру и суву боцу и трновито жбуње. Занимљива је Зорићева примедба „да и ми у Београду имамо успомену од трновитог жбуња, чије су семе пренеле камиле из пустих крајева Северне Африке и Мале Азије. То је оно жбуње код Цареве Ћуприје близу Топчидера. Пре шездесет година (Зорић је ово писао 1905) долазили су каравани редовно и у Београд, доносећи дуван и урме из Азије и Северне Африке.

Зорић је наставио своје путовање кроз најсушније пределе на земљи, где годинама не падне ни кап кише. После напорног пута, караван је опет избио на Нил, у близини града Короска. Како је сада, после оних дугих дана проведених у жаркој и безводној пустињи, Нил изгледао величанствен! У Короску караван се снабдео храном и свежом водом, да би кренуо још даље према југу, ка Картуму и Белом Нилу. Поново пустиња, у којој су сусретали једино Бедуине, а фатаморгане су се јављале све чешће, готово сваког мирног дана, око десет часова изјутра... На повратку из Картума, Зорић је поново један део пута прешао на камили, а онда се до близу Асуана спустио „дахибијом“, неком врстом лађе, низ Нил.

За Светозара Зорића могло се одиста рећи да је био тамо где Србин још никада није био и да је био први српски путник који је прокрстарио велике египатске и суданске пустиње.

ПОТУКАО СВЕ РЕКОРДЕ

Џокеј Џемс Ли јахао је 1907 године у Черчил Даунсу у шест трка једног истог дана и добио свих шест. Исти подвиг извео је 1916 године џокеј К. Филипс, у Реноу, као и Алберт Адамс, 1930, у Марлбороу. Но, све ове рекорде потукао је 1929 године аустралиски џокеј Томас, победивши у седам трка за један дан. Међу најновијим рекордерима ове врсте налази се Вили Шумекер, који је 1952 године у два маха јахао у по шест трка истог дана и оба пута победио у свих шест.

УЛОВЉЕНА ЏИНОВСКА КОРЊАЧА

Недавно је на обалама САД уловљена корњача дуга преко два и по метра и тешка око 700 килограма. Међутим, утврђено је да су преисториске корњаче, које су живеле у Северној Дакоти, биле знатно теже — преко 3.000 килограма!

ЗАИСТА НЕОБИЧАН МАМАЦ

Од разних начина рибарења код Кинеза, најзанимљивији је ноћни лов узаним чуном на весла, који с једне стране има мрежу, а с друге бело обојену даску. Видећи ову даску како светлуца на месечини, риба — из неких непознатих разлога, — не може да одоли искушењу да не скочи преко ње. Тамо је дочекују у мрежу и спуштају на дно чамца.

НА ХИЉАДЕ СВИТАЦА...

Према прорачунима научника, да би се једна соба осветлила јачином свеће било би потребно 1.000 до 2.000 свитаца. А да би се добила јачина светлости коју даје сијалица од 60 вати, требало би сакупити 137.000 свитаца, који би морали истовремено да засветле.

ШТА ЗНАЧИ ВЕЖБА!

Кроз читаве генерације, поједини глумци кинеских позоришта били су се тако специјализовали да су мушкарци невероватно добро играли женске улоге, а глумице мушке. Штавише, сматрало се за редак и врло запажен догађај ако би у некој драми улоге биле „измењене“, тј. да глумац игра улогу човека, а глумица жене!

Леонардо – анатом

За већину људи Леонардо да Винчи је само велики сликар, познат у читавом свету по „Ђоконди“ и „Тајној вечери“. Ређи су они који знају да је он био и велики научник, чији је допринос — само медицини — био довољан да му обезбеди бесмртност.

Сасвим је разумљиво и природно да сликар-уметник проучава анатомију човечјег тела. Али, Леонардова истраживања нису се задржала само на изучавању скелета и структуре мишића људског организма. Са анатомије он је веома брзо прешао на физиологију.

У току рада на том пољу, велики уметник секцирао је више од тридесет лешева, што је у његово доба (XV век) црква строго забрањивала. Због тога је имао и већих неприлика. Нарочито је подробно проучавао кичмени стуб. Он је први тачно уочио два лука кичме, одредио број и поделио кичмене пршљенове на групе.

На Леонардовим цртежима лобање први пут су означени вилични и чеони синуси, које је тек две стотине година касније, 1651, описао један енглески анатом.

Такође је успео да проучи анатомију рамена и објасни улогу појединих мишића тог веома сложеног сплета. Он је први на модеран начин протумачио дејство мишића ноге који врше супротне функције (оних што савијају и оних што опружају ногу).

Ипак, најзначајнији медицински успех Леонардов јесте проучавање срца и крвних судова, чиме је одлучно изишао из уметничких оквира и запловио у искључиво научне воде. Описао је срчане коморе и преткоморе и схватио да срце потискује крв у плућа, где она долази у додир с ваздухом. Открио је и механизам срчаних покрета, који ће тек крајем 19 века бити тачно мерен електрокардиографом.

На једном свом цртежу Леонардо је приказао готово све веће крвне судове који хране срце, оставио је скицу површинских вена руке, као и упоредне цртеже артерије старца и детета. Артерије старца су чворновате, готово бескрвне, а у детета глатке и пуне крви. Он је открио и то да се код старих људи артерије сужавају на тај начин што им зидови задебљавају и да смрт наступа услед недовољне исхране ткива крвљу — што је прилично модерно схватање.

Цртежи Леонарда да Винчија из анатомије, и људског тела уопште, претстављају прве „научне илустрације“ из те области, које ни до данас нису превазиђене. Међутим, ти његови цртежи и скице вековима су лежали заборављени, растурени по свескама са чудним белешкама ауторовим, — чудним зато што је Леонардо као левак писао тако да се текст могао читати тек кад се стави пред огледало.

ЦРТЕЖИ ИЗ ЈЕДНЕ ЛЕОНАРДОВЕ СВЕСКЕ

„БЛИСТАВИ ЦВЕТОВИ" небеске баште

Од оне ноћи, пре пет хиљада година, кад су кинески калуђери први пут видели и записали да је небом прошла комета, „тај блистави цвет који лети небеском баштом", створене су многе легенде и било је много предрасуда о њима. Народна машта је у току векова измишљала разна тумачења. Говорило се да је то глава небеског брадатог човека, песница са замахнутим мачем, змај који бљује ватру, итд. Док су Турци и Арапи били страх и трепет за Европу, комета је означавала крвав јатаган. Децембра 1492, кад су се појавиле две комете једна за другом, астролози су „предвидели" да ће се „негде нешто догодити". Они су „израчунали" да ће се то збити у Пољској. На несрећу по ондашњу младу науку, а још више по научнике, којих је било сасвим мало, заиста се у Кракову, који је тада био пољска престоница, деси страховит пожар који је готово уништио град.

Коме више да се диве?

Године 1682, Енглез Едмонд Халеј, на основу брижљивих прорачуна, усудио се да саопшти да ће се комета коју је он открио поново појавити 1758 године. Због тог тврђења био је изложен потсмеху, који га је пратио све до његове смрти. Али, комета се заиста поново појавила. Само, тада људи нису знали коме више да се диве: Халеју или француском математичару Клероу, који је, имајући пуно поверење у Халеја, објавио у француској Академији наука да ће, на основу његових, Клероових прорачуна, комета „задоцнити" годину дана. И заиста, Халејева комета јавила се 1759. Тога дана родила се нова грана астрономије, дробећи у прах све приче и маштања о кометама. „Комете и старци, — писао је велики хумориста Џонатан Свифт — били су поштовани из два разлога: због својих дугих брада и тобожњег прорицања догађаја".

Устварн, има веома мало „периодских комета". У току историје, до 1950 године, пописане су 1633 комете, од којих би 200 могле бити периодске.

Године 1826 откривена је дивна комета с дугим репом у облику вретена, која је названа „Биела". Кад се 1852 поново појавила, била је преполовљена. Године 1872, кад се предвиђало да ће се поново указати, од ње није било ни трага, али зато је примећено више десетина хиљада звезда падалица. Била је то у правом смислу сјајна звездана киша која је ноћ претворила у дан. Овај необичан догађај утицао је да људи дођу до следећег закључка: рој звезда падалица који се појави у одређено време није ништа друго до огромно комађе распаднуте комете.

Комета се замишља као неко космато језгро које прати реп у облику перјанице. Али, разлике у сјају и величини сваке периодске комете толико су велике да човек никад не може са сигурношћу тврдити да је то баш она иста комета коју је раније видео. Јер, има комета које се други пут јаве без репа, у облику точка или бурета. Поједине комете које се могу видети само јаким телескопом „живе" као „робиње" великих планета нашег сунчаног система, које су их привукле к себи. Например, Јупитер има 48 оваквих робиња.

Током 19 века ишчезла су злокобна пророчанства у вези с кометама, која су раније била тако честа. Године 1811 у Француској се са страхом говорило о „комети страшног изгледа". Међутим, кад је прошла, на земљу су пале кише и лоза је те године понела као ретко кад. Тако је неоправдани страх заменила свеопшта радост и вино произведено те године названо је у Француској „кометино вино".

Да би се спасли небеске напасти

Да ли је могућно да се нека комета судари с нашом Земљом? Практично, то је исто толико могућно колико и сусрет две честице прашине од којих једна лебди изнад Београда, а друга негде изнад Атлантског Океана. Што се тиче кометина репа, Земља је досад бар двапут прошла кроз његов сноп и ништа јој се није догодило. Године 1861 један француски новинар је писао: „Постоје сребрнасте, црвенкасте и плавкасте комете, али је свака од њих кобна: у стању је да запали сву жетву, па чак и наше градове!" Па ипак, кад је Земља прошла кроз реп једне комете која је имала облик лепезе, једино што се могло приметити била је ружичаста светлост која се распростирала у облику магле и што се у току тих ноћи могао мало јаче осетити хлор.

Стари Београђани се још сећају неоправданог страха једних и шала других кад је требало да се појави Халејева комета јануара 1910. Док су једни хтели да беже у унутрашњост, да би се „спасли" небеске напасти, други су кроз новинске епиграме, карикатуре и томе слично „претсказивали" смак света. Међутим, тих ноћи кад је Халејева комета пролазила преко нашег неба, мали број стручњака у великим звездарама у свету имао је привилегију да посматра чаробну игру светлости која се у виду небројених дуга простирала око Сунца.

Захваљујући спектографу, који разлаже светлост и најудаљенијих звезда, и фотометру, који мери њихов сјај, почињемо да схватамо битну структуру звезда и комета. Оно што највише изненађује, то су огромне пропорције. Например, „реп" усијане паре може да буде дуг на стотине милиона километара, док сама „глава" комете има, рецимо, у пречнику свега 400 метара.

Године 1925 први пут је вештачки произведен спектар светлости кометина репа. Но, иако се последњих деценија много сазнало о кометама, оне нам ипак још нису откриле све своје тајне. Један познати астрофизичар није без разлога рекао: „Астрономија је истовремено најстарија и најмлађа наука на свету". Овде се треба сетити и Кеплерових речи: „Чврсто верујем да има онолико комета колико риба у морима". Зато, да би их човек сасвим испитао, треба да се знатно повећа број „небеских рибара". Ако још нисмо продрли дубоко у васионске океане, то је и зато што нам је „рибарски прибор" прилично скроман. Међутим, усавршавање астрономског „алата" тече без застоја, па ће и наша знања о васиони бити све већа.

КОПАЈУЋИ ТЕМЕЉЕ...

Копајући темеље за зграде, радници често наилазе на занимљиве ствари. Понекад се дође и до значајних открића. Тако су недавно, приликом копања темеља за једну зграду на Трафалгар Скверу, у Лондону, нађене окамењене кости неких животиња. Кад су кости сређене, стручњаци су утврдили да једна комплетна бутна кост и једна кост чланка припадају нилском коњу. Нађене предње ножне кости припадале су слону, једна ножна и део лисне кости бизону, а неке, како су стручњаци утврдили, припадале су јелену. Ове кости нађене су у речном шљунку на дубини од око осам метара, а за њих су биле прирасле шкољке и пужићи. По мишљењу научника, кости потичу из времена од пре 100.000 година, кад је клима била пријатнија него данас, па су те животиње могле да живе у овим крајевима. Слични фосили нађени су и пре тридесет година, такође, у Лондону, али међу њима није било костију нилског коња. Ови налази имају велик значај, јер употпуњују досадашње знање о животу у долини реке Темзе у далекој прошлости.

Само где има СЛИКА РИБЕ...

Онај ко у Јапану хоће да купи пецачки прибор, наћи ће га само у радњама које у излогу имају слику рибе. Странци обично не знају да је прављење оваквих слика права уметност, која има много присталица у тој земљи. Поред сликара, за њу се интересују и ихтиолози, стручњаци који проучавају живот риба, јер су овако направљене слике много верније од фотографија. Ове слике зову се „гиотаку", а уметници и ихтиолози који се њима одушев-

љавају основали су своје друштво „гиотакуно-каи", које приређује изложбе и у Јапану и у иностранству. Захваљујући овим изложбама, а и јапанским студентима, ова врста уметности стекла је пријатеље и у другим земљама.

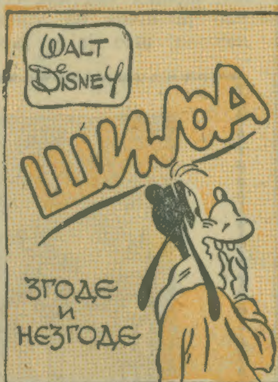
Као и многе друге ствари на Истоку, тако је и постанак гиотаку-уметности испричан у облику бајке. Једном је неки јапански сељак уловио рибу у царском језеру. Његово изненађење није било мало кад је риба проговорила и замолила га да је не убије. „Ја сам царев син, рекла је, кога је зли свештеник са двора претворио у рибу. Однеси ме својој кући и ја ћу ти рећи шта даље да чиниш".

Кад је сељак дошао с рибом кући, она му је рекла да је стави на комад пиринчане хартије. Он је то учинио. Кад је мало касније дигао рибу, на хартији је остао њен отисак. „Сад однеси овај отисак цару, рекла је риба. Он воли уметност". Сељак је послушао и однео слику цару, који му је захвалио и богато га наградио. Слика је обешена у царском двору. Кад је свештеник тога дана прошао поред слике, пред њим се појавио царев син. Бајка се завршава смрћу злог свештеника.

Постоје два начина прављења ових слика — директан и индиректан. Према првом, који је знатно једноставнији, риба се опере, а затим добро избрише, да би се с ње скинула масноћа. Осушена риба стави се на комад картона и уз помоћ четкице премаже се тушем — јапанским, кинеским или индиским. Сунђером се по покрије комадом нарочите пиринчане хартије. Одвајање хартије од рибе претставља најважнији део посла, јер треба добро пазити да се отисак не поцепа. Иначе, тај отисак је верна слика рибе; потребно је само да се доцрта око.

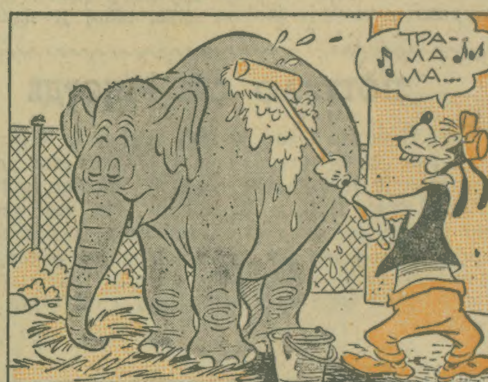
По другом начину, риба се такође опере и још влажна стави на нарочиту хартију. Кад се риба дигне, на тако овлажену хартију четкицом се нанесе туш или боја. Боја ће се разлити по оним местима на хартији која су влажна и тако ће се добити отисак рибе.

У многим земљама деца на сличан начин праве отиске лишћа и цвећа. Можда ће и овакав начин прављења слика стећи присталице — међу децом и риболовцима.

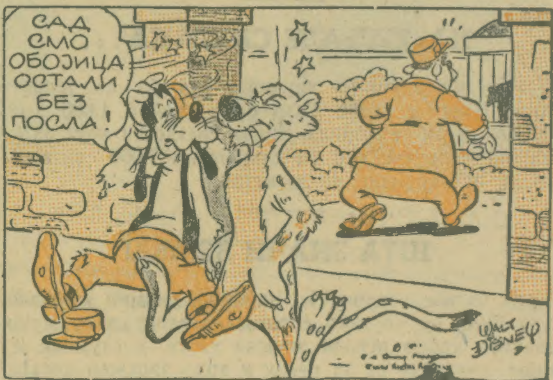

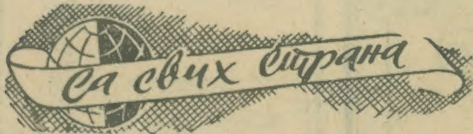

ЈЕВТИНИЈА ОД ГАЈГЕРОВОГ БРОЈАЧА

Од недавно се у Француској продају џепне лампе које емитују ултравиолетне зраке, а успешно се примењују у трагању за ураном. Оне су много јевтиније од Гајгерових бројача. Довољно је да човек таквом лампом обасја зе-

мљиште у коме има урана па да он одмах засветли. Но, то није једина корист од њих. Например, уз ову лампу могу се у мраку, брзо и лако, читати карте које су штампане фосфоресцентном бојом.

* * *

„ВЕЧИТА" КОФА

Поред хиљаде предмета који се производе од пластичне масе, начињена је и прва зидарска

кофа од вештачког материјала. Лака и неломљива, она може да падне са петоспратне скеле и да јој се ништа не деси. Цемент јој не шкоди и не лепи се за зидове. Пере се обичном водом.

* * *

УЛТРАЗВУЧНО ЧИШЋЕЊЕ ЧАСОВНИКА

Ултразвуци су освојили још једну област — чишћење сатова. Под ултразвучним таласима прашина нестаје, како на широким површинама тако и из најситнијих рупа и сићушних просто-

ра између точкова и осовина. Ово се показало толико успешно да многе велике фабрике сатова уводе систем ултразвучног чишћења делова пре но што се сат склопи. Примећено је да у тако очишћеном сату уље за мазање боље пријања за делове и да механизам ради с беспрекорном тачношћу.

* * *

ТО ЈЕ САМО МАЛИ БРОЈ СА ЧУДЕСНОГ СПИСКА

Тачан датум рођења пчела у једној кошници, и то на неколико дана унапред, може се предвидети помоћу нарочитог електронског апарата. Поред овог, постоје и други електронски апарати. Тако један мери колико је рубље убељено, други дужину путање олује која се приближава, а једна батерија, велика као дугме за ко-

шуљу, служи за минијатурне справе за појачавање слуха наглувих људи. Те справе су уграђене у оквир наочара или у шнале за косу. Постоји и часовник „тачнији од Земљиног обртања око њене осовине", па вага која може да измери тежину мастила утрошеног за обележавање једне тачке, итд. Ето, то је само мали број апарата са чудесног списка проналазака савременог човека, који се често приказују на изложбама електронске индустрије.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОТКРИВЕНО НАСЕЉЕ СТАРО 43.000 ГОДИНА

Једна група антрополога нашла је у једној пећини у Сирији на огњиште старо око 43.000 година. Старост је утврђена мерењем радиоактивности угља. Поред огњишта нађено је неколико типичних алатки из тог времена, које нарочито карактеришу старије камено доба.

ЗА КЛАВИРОМ 520 ЧАСОВА

Свој досадашњи рекорд у непрекидном свирању на клавиру немачки пијаниста Хајнц Арнц поправио је за 20 часова. Сада његов светски рекорд износи 520 часова. Арнц од пре извесног времена свира у Лирском позоришту у Руану.

САВРЕМЕНА УСПАВАНКА

Једна група америчких научника проучава ново оружје за ноћну борбу — рефлекторе. Изгледа да светлост која се пали и гаси у одређеним, увек истим интервалима има код онога који је посматра необично дејство: сан, повраћање и вртоглавицу.

ТАЈНА ИСХРАНЕ ПРИМИТИВНИХ НАРОДА

Неки научници баве се већ дуже времена проблемом исхране примитивних племена из Централне Африке. Проблем је утолико занимљивији што њихов начин исхране знатно отступа од онога који препоручује савремена наука. Тако храни Банту-Црнаца недостају многи састојци који се иначе сматрају неопходним за добру исхрану. Но, и поред тога — или можда баш због тога! — код овог племена потпуно су непознате многе болести, као што су срчана обољења, извесне врсте рака, шећерна болест и чир у желуцу, док је артериосклероза веома ретка. Храна је, углавном, биљног порекла, калорична је и има довољно протеина. Проценат холестерола у крви код припадника овог племена много је мањи него, рецимо, код Европљана. Сматра се да је калцијум неопходан трудницама и дојиљама. У храни Банту-Црнаца њега има мало, па ипак је мајчино млеко код њих веома високог квалитета. И поред тога што у храни нема готово нимало витамина Д, код деце Банту-Црнаца нађен је незнатан проценат кварних зуба, а кости су им исто тако чврсте и јаке као код деце других народа. За велику смртност код ове деце криви су слаби хигијенски услови и заразне болести.

ГЛАД ЈЕ ЈАЧА ОД НАВИКЕ

На песковитом жалу Аустралије постоји једна врста скакаваца који преко дана леже заривени у песак, а чим падне ноћ размиле се по шуми уз обалу. Утврђено је да су они најактивнији око поноћи, а доцније им се активност смањује, да узору сасвим престане. Знајући за ово, зоолози су извели један занимљив опит: преко ноћи су држали скакавце под јаком светлошћу, а преко дана у потпуном мраку. Скакавци су се одмах свикли на нове услове и потпуно су изменили начин живота — дању су ишли у потрагу за храном, а ноћу спавали под рефлекторима. Тада су научници пооштрили „режим": држали су их осам дана и осам ноћи непрекидно под јаком светлошћу. Пуну седмицу скакавци нису излазили из свог скровишта, али више нису могли да издрже, па су и под светлошћу стали да траже хране. Ова проучавања имала су за циљ да продубе научна знања о инстинкту код животиња.

„РАСИПАЊЕ" МЛЕЧНОГ ПУТА

Један аустралиски и један амерички астроном, независно један од другога, утврдили су да се „Млечни пут", коме припада и наш сунчани систем, постепено шири. Ово мењање облика долази услед привлачне снаге других небеских тела. Према мишљењу ових научника, највећи утицај има велика Магеланова маглина, која је први сусед Млечног пута.

ТЕЛО РАЗЛИЧИТО РЕАГУЈЕ НА БОЛ И ГЛАД

Раније се сматрало да је реакција човечјег организма на бол исте природе као и реакција на глад. Сад је један лекар из Лос Анђелоса опитима доказао да су те реакције различите. Кад човек не једе 24 часа, код њега се јавља мали пад крвног притиска, мало повишење температуре, појачано лучење пљувачке, нешто спорије дисање и повећање контракције стомака. Међутим, кад човек нагло завуче ногу у хладну воду, долази до повишења крвног притиска и појачања рада срца. Количина крви у прстима опадне и јавља се контракција стомака. Симптоми су, дакле, у оба случаја слични, али нису истоветни.

РЕФЛЕКТОРИ ЗА ПТИЦЕ НА ОБЛАКОДЕРУ

На сто другом спрату Емпајр Стејт Билдинга, њујоршког облакодера који важи за највишу зграду на свету, недавно су опет упаљени рефлектори за птице. Они ће светлети преко целе ноћи све до 1 јуна, како би птице које се из топлијих крајева враћају на север на време приметиле ову препреку и тако избегле судар с њом. Рефлектори су први пут постављени прошле године, пред јесењу сеобу птица.

МЕКАНИ ШТИРАК

Једна холандска фабрика почела је да производи штирак који се не скида с тканине, већ јој, штавише, даје гипкост и свеж изглед. Као сировина за овај штирак употребљен је кромпир. Он се растапа у кључалој води и свака домаћица може лако да направи овај раствор, који је погодан за вуну, ланено платно, памук, свилу, фланел, као и за тканине од синтетичког влакна. Мекани штирак уопште не утиче на боју тканине.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Биоскоп код куће

Основне принципе биоскопа код куће свакако знате, јер је о томе било речи у ранијим бројевима нашег

листа. Овог пута дајемо вам још једну слику — главу свиње. Да бисте је добили, треба да наместите руке као што наш цртеж показује. Вештим мицањем прстију, оживећете главу и она ће мрдати по вашој вољи.

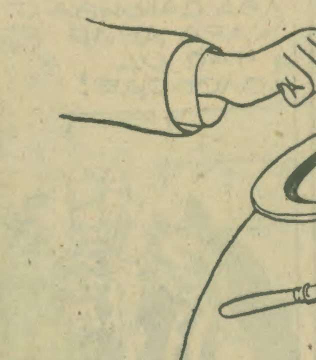
У једном потезу

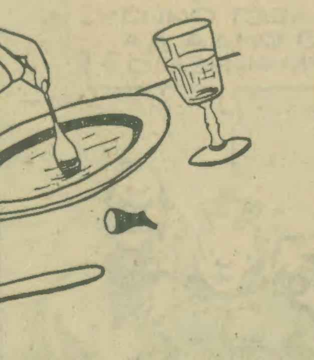

Опит помоћу ротквице

Овим опитом утврдићете две ствари: да о атхезији (сили која држи разнородна тела заједно) треба водити рачуна, и да безваздушни простор може у извесним приликама корисно да послужи. Иначе, опит може да се изведе само у оно годишње доба кад има ротквица.

Пресеците једну ротквицу преко средине, издубите је мало ножем и протрљајте о плитак тањир, тако да из ње потече сок. Кад преполовљену ротквицу повучете за „реп", видећете да ће заједно с њом да се подигне и тањир.

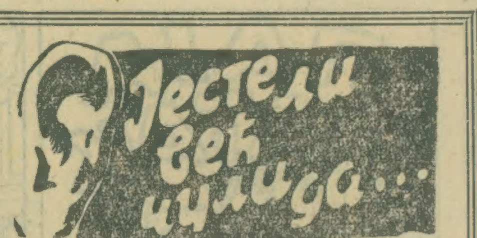

Од тачке до тачке

Јарац се из све снаге залетео да удари... Кога? Или, можда, шта?

Да бисте добили одговор на ово питање, треба добро заоштреном црном оловком да спојите редом све тачке обележене бројевима, и то почињући од 1.

... приликом ископавања у Помпеји нађени су, између осталих ствари, и огласи за позоришну претставу која се имала одржати баш оног дана кад је град настрадао од ерупције Везува. Те вечери требало је да се даје Плаутов комад „Касина".

... прву појаву неке врсте војничке униформе налазимо код шпанских јединица Ханибалове војске. Ханибал је имао

две врсте јединица, од којих су једне биле одевене у бела, а друге у пурпурна одела.

... Дунав као пловну реку искоришћавали су још стари Грци и Римљани. У ратовима римског цара Трајана против Дачана, римска речна флота осигуравала је мостове које су Римљани изградили преко Дунава код данашњег Турн-Северина, Кладова и Смедерева.

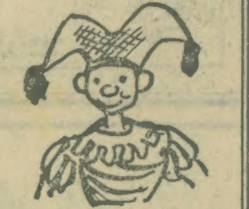
... да би дошле до хране, козе у оазама Сахаре пењу се чак и на највише гране дрвећа.

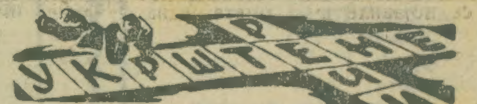
... у нашој земљи самоникло расте преко 60 врста детелине.

... идеју за торпедо дао је, 1805 године, Роберт Фултон приказујући нов метод разарања бродова који се састојао у томе да уз бок брода, и то испод површине воде, експлодира знатна количина барута.

... дворске будале срећемо још у Старом веку код источних владара, а касније њих имају не само владари, већ и богатији племићи. Тако су, например, дворске будале имали Филип

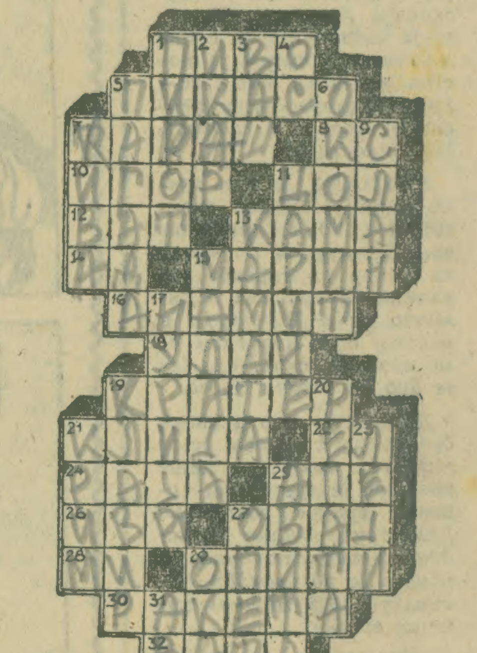

Македонски, калиф Харун-ал-Рашид и мексички краљ Монтезума.

Водоравно: 1) врста алкохолног пића; 5) савремени француски сликар; 7) река у Банату, притока Дунава; 8) хемиски знак за ксенон; 10) руско мушко име; 11) стара мера за дужину; 12) проналазач парне машине; 13) бодеж; 14) митолошки подземни свет; 15) име аутора комедије „Дундо Мароје"; 16) један од становника Индокине; 18) ранији назив за коњанике у неким војскама; 19) вулканско гротло; 21) ужи круг, друштво повезано нечасним циљевима (фр.); 22) слово латинице; 24) немуслимански поданици у бившој турској царевини; 25) господари (турц.); 26) мушко име; 27) показна заменица; 28) лична заменица; 29) огледи, пробе; 30) врста летилице; 32) хигијенски памук.

Усправно: 1) град у Србији; 2) први авијатичар; 3) паразитски инсект; 4) хемиски знак за осмијум; 5) назив за храм у Индији, Кини и Јапану; 6) стрм; 7) град у Узбекистану; 9) посољен; 11) порез на увезену робу (множ.); 13) интерес; 15) полуострво на југу Азије; 17) муслиманско мушко име; 19) врста музичког инструмента; 20) веслачка трка; 21) полуострво на југу Русије; 23) румунски новац (множ.); 25) страно женско име; 27) поново; 29) стара мера за тежину; 31) ономатопеја лавежа.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) вода; 5) Ремарк; 7) дабар; 8) Об; 10) окер; 11) оба; 12) Бер; 13) мраз; 14) ат; 15) тегла; 16) апатит; 18) Амој; 19) Младен; 21) Клара; 22) ас; 24) рита; 25) Ири; 26) ина; 27) идол; 28) та; 29) Изида; 30) Росели; 32) Сора.

Усправно: 1) Вебер; 2) Омар; 3) дар; 4) ар; 5) ракета; 6) кобалт; 7) доба; 9) база; 11) оргије; 13) метода; 15) Тамара; 17) палата; 19) млинар; 20) народи; 21) Крит; 23) сила; 25) идила; 27) Изер; 29) Исо; 31) ос.

САМО ОКРЕНЕ ДУГМЕ

Хорацијe: Чујем од Белке да Пата пева на радију. Како си јој само то допустио?

Паја: Зашто да не? Могу бар да је ућуткам кад год хоћу!

КАКАВ ГАЗДА...

— Шиљо, реци ми колико је сати, — моли га Мики.

— ... и четврт, — одговори Шиља као из пушке.

— Да, али колико часова?

— Е, то ти не могу рећи, јер ми је мала казаљка отпала пре десетак дана.

ПОНЕКАД

Белка: Црни Шиљо, прокишњава ли овај твој кров стално овако?

Шиља: А, не. Само кад пада киша.

СТАЖ ЗА ПЕНЗИЈУ

— Чујте, ја вас волим већ пет година, а ви пролазите поред мене као да ме не примећујете, — пребацује Пера Ждера једној девојци из свог суседства.

— Па? — хладно ће девојка. — Треба ли можда због тога да вам одредим пензију?

Који је ОДГОВОР тачан

АРДАШИР је:
биљка
град
име
источњачки музички инструмент

БАХИЛИД је:
минерал
грчки песник
цвеће
чамац

ДЕМАД је:
свила
име
кожно обољење
трговачки термин

ИСКИЈА је:
острво
игра
зборник старих закона
тропска биљка

ОДГОВОР

АРДАШИР или Артаксеркс Бабегај био је војсковођа Артабана IV, кога је издао у борби с Римљанима. Доцније је постао персиски цар (226—240) и основао нову персиску државу и сасанидску династију.

БАХИЛИД је био грчки лиричар. Живео је око 505—450 године пре наше ере. Неко време провео је на двору сиракуског тиранина Хиеронима. Такмичио се с Пиндаром у певању ода. Називали су га кеоским славујем, јер је био са острва Кеоса.

ДЕМАД је био атински беседник, а живео је у четвртом веку пре наше ере. Био је противник чувеног грчког говорника Демостена. Филип Македонски га је поткупио, а убијен је по наредби Антипатра 318 године пре наше ере.

ИСКИЈА је острво велико око 46 квадратних километара, а налази се у Напуљском Заливу. Вулканске је природе и има веома много врелих извора. Становници се баве земљорадњом, воћарством и виноградарством.

Пустоловине МАЛОГА ЏОНИЈА
МОРНАРА ТОМАТРАУТА И КИНЕЗА ШАНГ-ЛИНА

ВАШЕ РЕЧИ СУ МЕЛЕМ НА СВЕ БОЛНИЈЕ РАНЕ НАШЕГ СТРАХОВАЊА...

ОВИ ВАРВАРИ СУ БЕЗ ДОПУШТЕЊА УПАЛИ У НАШУ ЗЕМЉУ... ЊИХОВЕ ПРИЧЕ О НЕОБИЧНИМ НАРОДИМА И ЗЕМЉАМА УВРЕДА СУ ЗА НАС. ТО СУ ШПИЈУНИ! КАЗНИМО ИХ СМРЋУ!

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика", штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Тек. рач. бр. 101-1-935 поштански фах број 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700 полугодишња 350; за иностранство: годишња 1.000, полугодишња 500 динара. — Рукописи се не враћају.